

Adımlar Arasında: Doğa, Düşünce ve Varoluş*

Between the Steps: Nature, Thought, and Existence

İlayda Canol

Yüksek Lisans Öğrencisi, Köln Üniversitesi, İslam Dünyası Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü
ORCID: 0009-0006-4608-6657, E-Mail: ilaydacanol95@gmail.com

Makale Türü Eleştirel Deneme • Critical Essay

© Yazar(lar) / Author(s) | CC BY- 4.0

“Adımlar Arasında: Doğa, Düşünce ve Varoluş” başlıklı bu kısa denemede, insanın doğayla ve kendi iç dünyasıyla olan derin bağını yürüyüş metaforu üzerinden inceleyeceğiz. Böyle bir inceleme yürüme kadar durmanın, belirli ölçüde bizi engelleyen etmenlerden izole olup diğer bir deyişle durmanın durma olduğunu fark edebileceğimiz bir zeminde yürümek ve aynı zamanda durma esnasında görmekte olduklarımız hakkında düşünmeyi de gerektirir. Bu düşünme arayışı açısından en dikkat çekici sanat eserlerinden birisi, Caspar David Friedrich’in ünlü eseri “Der Wanderer über dem Nebelmeer”’dir. Friedrich’in ünlü eseri “Der Wanderer über dem Nebelmeer” üzerine düşünürken yalnız bir adamın doğa karşısındaki duruşunu ve bu duruşun bizim iç dünyamızla nasıl paralellik gösterdiğini gözlemleriz. Yürüyüş, burada hem fiziksel hem de zihinsel bir yolculuk olarak ele alınmakta ve doğada atılan her adım, bizleri kendimiz ve çevremizle yeniden bağlantı kurmaya davet etmektedir. Bu süreçte, insanın varoluşsal arayışı ve doğa ile içsel dünyası arasındaki etkileşim vurgulanmaktadır.

Friedrich’in yaptığı resmin anlam dünyasıyla alakalı olarak şöyle bir sözü vardır: “Einsamkeit ist unerlässlich für meinen Dialog mit der Natur.”¹ Acaba o, bu sözlerle gerçekten ne demek istemiştir? Yalnızlık onun için ne demektir? Meşhur resminde yalnız bir adamı sadece arkadan görmekteyiz, yüzü görünmemektedir, diğer bir deyişle resme bakarken bir kimliği yok gibidir. Ama resme bakan bizler adamın baktığı istikamete bakabilmekteyiz. Bulutlar, taşlar, ağaçlar ve gökyüzünü adamın, şayet gözleri kapalı değilse görmekte olduğu genel manzara olarak varsayabiliriz. Aslında bu resimde neoklasik resimlerde olduğundan farklı olarak belirgin bir geometri ve keskin renkler görünmez. Resim çok renkli ve neşeli bir resim değildir, ama belirsizleşen hatların iç içe geçişleri bize resmin sınırlar içinde bir sır gizlediğini düşündürülebilir. Ressamın bu resmi yaparken ne hissettiğini hiçbir zaman tam anlamıyla bilemeyeceğiz. Bense bu resmi ilk kez daha ilkokuldayken Almanca dersinde bir kitapta görmüştüm ve o zamanlar onu huzur verici bulmuş ve resimdeki adamın ne arıyorsa onu bulduğunu düşünmüştüm. Bugünse resme baktığımda artık öyle düşünmüyorum. Daha çok bir yolculuktayken aniden karşısında bir

* Bu yazı, Dr. Servet Gündoğdu’nun Köln Üniversitesi İslam Dünyası Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü’nde 2023-2024 kış yarıyılında vermiş olduğu Schreibwerkstatt (Yazı Atölyesi) dersi kapsamında yazılmıştır.

1 “Yalnızlık doğayla diyalogum için gereklidir.”

manzaranın belirlediğini ve onun bu manzaraya bakmaktan başka bir imkânının kalmadığını düşünüyorum. Hayatta her zaman değilse de zaman zaman tatlı ve insana ilham veren karşılaşmalar olur. Sanki resimdeki gezginin yürüme hedefi başka bir yerdi, ama ayakları onu oraya, tam da bastonuyla dayanmakta olduğu o taşın üzerine taşımış gibidir. Dolayısıyla zihindeki planlar ile bedenin istikameti her zaman örtüşmeyebilir. Acaba biz bir yürüyüş esnasında nereye doğru adım atarız ve adımlarken ne düşünürüz? Şehrin gri betonlarından, doğanın yeşil sakinliğine mi yol alırız? Şehrin gürültüsünü, kalabalığını, hızını geride bırakıp, doğanın kucağına mı sığınırız? Yoksa şehrin gaz kokusu, insanların koşturmacası, zamanın daralması, sokakların karmaşası... Tüm bu yorgunlukları, sırtımızda doğaya doğru daima bir yük gibi taşımakta mıyız? Doğada ne ararız, ne bulmayı umarız? Belki sessizliği, belki huzuru... Belki de şehrin yorgun sesleri ardımızda kaldığında, doğanın dingin seslerine kulak verebiliriz. Şehrin kaosundan uzaklaşp, doğanın sakin ritmine kendimizi bırakmak istiyoruzdur belki de. Sadece var olmak, doğada olmak, tam da o anda olmak.

Resimdeki adama baktığımızda onun bir taşın üzerinde durmakta olduğunu görürüz. Yolun sonu onun önündedir ama bir devamı kalmamış gibidir, yol artık ucu açık ve sonsuz bir gizem gibi belirsizliğe karışmaktadır. O, orada, o taşın üzerinde artık sadece bir izleyici gibi durup kalmıştır... O şimdi doğa karşısında, belki tabiatın bir parçası olmak isterken, daha ziyade şehrin izlerini sırtında taşıyan ve aynı zamanda sınır görevi gören bir yabancıdır. Dağların, taşların anlamını çözmeye çalışırken, belirsizlikler içinde, sanki manzarayı anlamaya çalışmaktadır. Bu, doğa karşısındaki insanın hem bir bütünün parçası hem de bütünden ayrı bir yalnızlık içindeki hâli olabilir.

Buraya kadar şehirden doğaya doğru belirginleşen çokça varsayımlarımızla beraber şu soruları sormak hâlâ gerekli görünmektedir: Resimdeki adam acaba gerçekten nereden nereye yürümüştür? Bir insan yürürken neyle neyin arasında ve neye doğru yürür? Evinden, kendini güvende veya sıkıntıda hissettiği bir yerden çıkıp nereye yürüyüş yapar? Genellikle, yürüyüş yaparken, evden gittiğimiz mesafe geri dönebileceğimiz uzunlukta olur. Mesafe ve zaman, bu süreçte ön plana çıkan unsurlardır. Kimse, yürüyüşe çıkma kararı verip evden uzaklara doğru saatlerce yürümez ve sonunda çok yorularak o kadar uzakta bir yerde konuk olma durumuna düşmez. Bir ev sahibinin olmadığı yerde insanın konaklaması söz konusu değildir çünkü misafir olmak için bilhassa bizim Alman kültüründe bir davetiye veya onay gereklidir. Aksi hâlde, organizasyonsuz bir durum söz konusu olur ve nerede kalacağımız, ne içip ne yiyeceğimiz belirsiz bir hâl alır. Bu belirsizlik içinde kalınır fakat bu belirsizlik, asıl yürüyüş amacımıza ters düşmez mi? Evden yürüyüş yapmak için çıktığımızda, her adımımızla evden uzaklaşırız. Bedenen uzaklaşırız, ancak düşüncelerimiz eve bağlı kalabilir. Yaşadığımız olaylar ve duygular, yürüyüşe bizimle birlikte çıkabilir. Yürüyüşün amacı, havamızı değiştirmek ve düşüncelerimizi düzene koymaktır. O zaman aslında yürüyüşten bir beklenti içerisindeyizdir. İnsan evden çıkıp yürüdüğu an, fiziksel olarak olduğu kadar zihinsel ve duygusal olarak da bir yolculuğa çıkmış demektir. Bu, rutinlerimizin dışına çıkmak, kendimizi ve çevremizi yeni perspektiflerden görmek demektir. Evden yürüyüşe çıktığımızda, yürüyüşün bize iyi gelmesini, pozitif enerji vermesini umarız ve bu yeni enerji ile motive olarak eve döneriz ve evimizde bu güzelliği yansıtırız. Yürüyüşün her zaman

iyi geçeceğinin ve bize olumlu bir katkı sağlayacağıın ise garantisi yoktur. John Lennon'ın "Beautiful Boy" şarkısında dediği gibi, "hayat, siz başka planlar yaparken başınıza gelenlerdir." Mesela, yürüyüş yapmak istediğimiz orman, bir sebepten dolayı kapalı olabilir ya da hava durumu iyi görünürken yağmura yakalanabiliriz. Belki de kendimize şu soruyu sormalıyız: Yürüyüşün bize iyi gelmesi için o, hangi şartlara sahip olmalıdır? Kim sadece yürümek için yürür? Yürüyüşün beklentilerimizi karşılaması için biz ne yapıyoruz? Önceden bir organizasyon gerekli midir? Bir plan, bilhassa modern şehir yaşantısında çoğu zaman gereklidir, çünkü günlük sorumluluklar ve zamansal planlamalara bağımlı çokça yapılması gereken işlerimiz vardır. Her ne kadar yoğun meşguliyetler içerisinde olsak da aynı zamanda boş vakitlerimiz de olur ve yürüyüş için özellikle zaman ayırırız. Yürüyüş için zaman ayırma sanırım modern zamanlara özgü bir durumdur. Tekrar sormamız gerekirse, yürüyüş dediğimiz şey nedir?

Yürümek, basitçe bir insanın bir yerden başka bir yere varma sürecidir. Yürüyüş, çoğu zaman ikamet ettiğimiz, ama hiç değilse belirli bir süreliğine bulunduğumuz bir yerden başka bir yere ulaşmamızı sağlayan bir köprü olarak düşünülebilir. Oradan daima geri dönebiliriz. Yürüyüş yapmanın özü, üzerinden geçmekte olduğumuz köprüdeki görüntüleri, duyguları ve yaşadıklarımızı eve döndüğümüzde yanımızda taşımaktır. Yürüyüş yapmak hem bir yerden uzaklaşmayı hem de bir yere yaklaşmayı, hem bir ortamdan kaçmayı hem de bir ortama katılmayı aynı anda gerçekleştiren bir eylemdir. Bu çoğalan "hem ... hem ..."ler köprüdeki varlığımızın linguistik tezahürüdür. Hayata baktığımızda, aynı anda mevcut olan zıtlıklar görünebilir. Mesela, biri ölürken başka biri doğar, biri kazanırken diğeri kaybeder. Bir hayvanın hayatta kalabilmesi için başka bir hayvanın ölmesi veya başka bir bitkinin yok edilmesi gerekli görülebilir. Bu açıdan bakıldığında, yürüyüşün hem kaçmanın hem de katılmanın gerçekliğini taşıması şaşırtıcı değildir. Hayatımızı bir yürüyüş olarak varsayarsak, bu durumu daha iyi anlayabiliriz. Her bir adımda hayatın anlamını ve kendimizi daha iyi anlamayı öğreniriz. Bu yolculuk, bizi hem fiziksel hem de zihinsel anlamda zenginleştirir, her adımda yeni bir öğrenme ve keşif fırsatı sunar.

İnsan, evden dışarıya çıktığında ilk başta her şeyi geride bırakır: evin eşyalarını, duygularını, enerjisini, kurallarını ve evin insanlarını. Mekânda ortaya çıkan bu değişiklik, bir tür özgürlük duygusuna dönüşebilir. Yürüyüş yaparken korunduğumuz ve tanıdığımız dört duvardan çıkıp ne göreceğimizi, ne hissedeceğimizi, ne yaşayacağımızı bilmediğimiz bir yerde bulunmaktayızdır. Bu özgürlük ve belirsizlik, insanlara kendini yenileme ve bulma gücü verebilir. İnsan, öylece kaldığı ya da olduğu yerde değişebilir mi? Bir yere çakılmış insan yürüyüş yapabilir mi? Yürüyüş, hareketin, fiziksel ve zihinsel oluşunun bir gerekçesidir. Bu sorular, yürüyüşün sadece bir fiziksel aktivite olmanın ötesinde, kişisel gelişim ve dönüşüm için bir metafor olduğunu ortaya koyar. Oturduğumuz yerden kalkıp bir yürüyüşe çıkarsak ne olur? Harekete geçmeye başlamışızdır ve olduğumuz yerden başka bir yere doğru gidiyoruzdur. Nihayet gidilen yerden dönerken, köprünün sonuna varıp tekrar başına döndüğümüzde bir şeyler getiririz: Sırtımızda bir iz, üstümüzde bir koku, gözlerimizde bir seyir, aklımızda bir dünya ve kalbimizde yeni bir ritim. Değişiriz, belki yükümüz hafifler, belki düşüncelerimiz değişir, belki hissettiklerimiz zenginleşir, tekrar eve döneriz ve evimiz değişmiştir.

Bu bakımdan yürüyüş, sadece dışarıya çıkmak değildir, eve gelirken getirebildiklerimiz ve getiremediklerimizle ilgili olan bir köprüdür. Yürüyüş sırasında kazandığımız deneyimler, gözlemler ve düşünceler, bizi hem fiziksel hem de zihinsel olarak bereketlendirir. Eve dönüş yolculuğumuzda, bazı deneyimleri ve anıları geride bırakırken, bazılarını ise yanımızda taşıyoruz. Yaşadığımız anılar ve deneyimler arasında seçim yapma, bazılarını koruma ve bazılarını bırakma becerisi kazanırız. Bu durum, kişisel gelişim ve yaşamın anlamını arama yolculuğunda, insanın kendisi ve çevresiyle kurduğu ilişkilerin önemini artırır. Bu süreçte, insan, yaşadığı tecrübeler aracılığıyla kendi benliğini keşfeder ve bu tecrübeleri hayatının geri kalan kısmına nasıl entegre edeceğine karar verir.

Peki, köprünün yolu biter mi? Gidişin ve gelişin aynı olmadığı, her gittiğimizde ve her geri geldiğimizde değiştiğimiz bir durumda, hiçbir zaman köprü Heraklit'in nehri gibi artık aynı değildir. Köprü, iki yeri, insanı ve mekânı birbirine bağlar. Geçebilme imkânı sağlar. Kapısı kapanmaz. Her iki tarafından öbür tarafa geçiş imkânı vardır. Köprü, yürümenin ve yürüebilmenin bir gereğesidir.

Yürüyüşe çıktığımızda, güvende olduğumuz evimizi geride bırakırız. Tanımadığımız, serbest olduğumuz o yolda, geri eve döneceğini bilerek güvenli hissederiz. Eğer öyle olmazsa, bu artık terk etmek veya kaçış olur. Yürüyüş yapabilmemiz için ev daima en gerekli zemindir. Ev, nedir o zaman? Neden orayı böylesine düzeltme ihtiyacı hissederiz? Dört duvar ve bir çatıyı yuva yapan nedir? Orada, evin içinde yaşayan insanlar mıdır? Beton her zaman betondur ve duvarlar ya da yerler bir evi değiştiremez. Bu ihtiyaç, mekânın fiziksel koşullarından kaynaklanıyor olabilir mi, yoksa iç dünyamızdaki değişimlerin bir yansıması mıdır? Dört duvar arasında, bizim için ev dediğimiz yerin özünü oluşturan nedir? Evi (haus), bir yuva (zuhaue) yapan unsurlar nelerdir? Belki de ev, sadece bir yaşam alanı değil, aynı zamanda bizi çevreleyen duyguların, anıların ve ilişkilerin bir birikimidir. Ev, güvenlik ve konfor hissi veren, bizi dünyanın karmaşasından koruyan bir liman mıdır yoksa kendimizi ifade etme ve yeniden yaratma alanımız mıdır? Ev, sadece bir mekân değil, aynı zamanda kim olduğumuzu ve kim olmak istediğimizi yansıtan bir ayna olabilir. Evin havasını ve enerjisini düzeltebilmek için kendimizi düzeltmemiz gerekir. Bir şeyin değişmesi için kendimize bakmalı, eksikliğimizi arayıp bulmalı ve durumu ya da kendimizi nasıl değiştirebileceğimize odaklanmalıyız. Rutinimizden çıkıp bir değişiklik yaptığımızda fark yaratırız, çünkü rutinler, zamanla konfor alanımıza dönüşür ve bu konfor alanı, gelişimimizi sınırlayabilir. Yenilikler ise bizi yeni perspektiflerle tanıştırır, yeni deneyimler kazandırır ve bizi gelişime teşvik eder.

Değişiklik, hayatımızı zenginleştiren ve bizi daha uyumlu, daha yaratıcı hâle getiren bir unsurdur. Yeni bir hobi edinmek, farklı bir yolculuğa çıkmak ya da günlük rutinimizde küçük değişiklikler yapmak, hayatımıza yeni renkler katar. Bu değişimler sayesinde, belki de daha önce fark etmediğimiz yeteneklerimizi keşfederiz veya yeni insanlarla tanışarak sosyal çevremizi genişletiriz. Rutinlerimizden sapmak, bize sadece yenilikler sunmakla kalmaz, aynı zamanda durumumuzu sorgulamamızı ve hayatımız üzerine daha derin düşünmemizi sağlar. Böylece, hayatımızı daha bilinçli ve amaç odaklı bir şekilde yaşamaya başlayabiliriz.

İnsan yürürken kiminle yürür? Aslında, beden eviyle mi yürür? Ruhumuz, bedenimiz içinde, beden evinde yaşar. Aslında yürüyüşe çıktığımızda, evimizle mi beraberiz? O zaman her dakika öyledir, yürüyüş yaparken hem evimiz hem ruhumuz hareket hâlidir. Aslında yaşadığımız beden evini mi değiştirmek istiyoruz? Çünkü başta dediğimiz gibi, duvarlar, yerler, taş ve beton değişmez, ev birdenbire başka bir hâl veya dekorasyona bürünmez. Ben değiştığım için, evim de değişir. Yürüyüş sırasında, düşüncelerimiz ve hislerimizle baş başa kalırız ve bu süreçte, içsel bir yolculuğa çıkarız. Kendi iç dünyamızı keşfederken, dış dünyaya bakış açımız da değişir. Bu, sadece fiziksel bir değişim değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal bir dönüşümdür. Yürüyüş yaparken, aslında yaşamın akışına kendimizi bırakırız ve bu akış içinde kendimizi yeniden tanımlarız. Kendi iç dünyamızı yeniden keşfettiğimizde, dış dünyadaki evimiz de bu değişiklikleri yansıtır. Sonuç olarak, yürüyüş sadece bir yerden başka bir yere gitmek değil, aynı zamanda kendimizi ve yaşadığımız mekânı yeniden şekillendirmek için bir fırsattır.

“Adımlar arasında” felsefi açıdan insanın kişisel anlam arayışını ve yaşamın amacını keşfetme sürecini yansıtır. Her adım, insanın yeni deneyimlerle karşılaşması ve bu deneyimler üzerinden içgörüler kazanmasını simgeler. Bu süreçte kişisel gelişim ve öz-refleksiyon önemli bir rol oynar. Doğa ile kurulan diyalog, bu içsel yolculuğun bir parçasıdır ve insanın kendi varoluşunu derinlemesine sorgulamasına olanak tanır. “Adımlar arasında” ifadesiyle, insanın dünyadaki yerini ve anlamını bulma çabasındaki sürekli hareket ve gelişimi vurgulanır. Hayatın bu yolculuğunda, her adım, kişinin kendini ve çevresini daha iyi anlamasına, dolayısıyla varoluşsal sorulara cevaplar bulmasına yardımcı olur. Bu bağlamda, doğa ve yürüyüş, sadece fiziksel bir faaliyet değil, aynı zamanda zihinsel ve ruhsal bir arınma süreci olarak görülebilir. Bu süreç, insanın hayata ve varoluşa dair derinlemesine düşünmesine, farklı perspektifler kazanmasına ve yaşamın anlamını kendi içinde keşfetmesine olanak tanır.

Görsel 1: Caspar David Friedrich, "Der Wanderer über dem Nebelmeer"